

Bölüm 2

İÇ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ BECERİ ÖĞRENİM REHBERLERİ

Bölüm Editörleri

Prof. Dr. Sakine BOYRAZ ÖZKAVAK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları
Hemşireliği AD., smemis@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9699-6495

Prof. Dr. Rahşan ÇEVİK AKYIL

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları
Hemşireliği AD., rahsan.akyil@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4746-7463

Bölüm Yazarları

Prof. Dr. Sakine BOYRAZ ÖZKAVAK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
smemis@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9699-6495

Prof. Dr. Rahşan ÇEVİK AKYIL

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
rahsan.akyil@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4746-7463

Doç. Dr. Serap GÖKÇE ESKİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
serap.gokce@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8940-6116

Dr. Öğr. Üyesi Neşe ERDEM

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
neşe.erdem@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4462-9527

DOI: 10.37609/akya.3764.c553

Dr. Öğr. Üyesi Simge KALAV

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
skalav@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2261-7813

Arş. Gör. Dr. Ebru BULUT

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
ebru.bulut@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7435-3664

Arş. Gör. Dr. Emine TARLABALEN KARAYTUĞ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
emine_tarlabalen@hotmail.com,
ORCID iD: 0000-0002-4892-5040

KAYNAKLAR:

1. Atatürk Üniversitesi. *Acil Arabası Kullanma Talimatı*. 2022. (20.06.2025 tarihinde <https://birimler.atauni.edu.tr/dis-hekimligi-fakultesi/wp-content/uploads/sites/57/2020/07/Acil-Arabasi-Kullanma-Talimatı.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
2. ACLS Medical Training. *Crash Carts*. (20.06.2025 tarihinde <https://www.aclsmedicaltraining.com/crash-carts/> adresinden ulaşılmıştır.)
3. İstanbul Üniversitesi. *Acil Arabası Kontrol Formu*. (20.06.2025 tarihinde <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=oe-kss--pr-001-fr-012-acil-arabasi-kontrol-formu.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
4. Aljuaid J, Al-Moteri M. Periodic resuscitation cart checks and nurse situational awareness: An observational study. *J Emerg Nurs* 2022;48:189-201.
5. Dyson E, Smith GB. Common faults in resuscitation equipment—guidelines for checking equipment and drugs used in adult cardiopulmonary resuscitation. *Resuscitation*. 2002;55(2):137-149. doi:10.1016/s0300-9572(02)00169-7
6. Singh MM, Saini RS, Raj A. Evaluation of availability and effectiveness of crash cart in public and pvt hospitals. *PIJR*. 2019;8(2):20-24. doi:10.36106/paripex
7. T.C. Sağlık Bakanlığı [TSB]. Sağlıkta Kalite, Akreditasyon ve Çalışan Hakları Daire Başkanlığı. *Kardiyak arrest yönetimi*. 2024. (20.06.2025 tarihinde <https://shgmkalitedb.saglik.gov.tr/TR-105704/kardiyak-arrest-yonetimi.html> adresinden ulaşılmıştır.)
8. Soar J, Böttiger BW, Carli P, et al. European Resuscitation Council Guidelines 2021: Adult advanced life support. *Resuscitation*, 2021;161:115–151. doi:10.1016/j.resuscitation.2021.02.010
9. Türkiye Sağlık Bakanlığı [TSB]. *Mavi Kod Uygulamaları*. 2017. (20.06.2025 tarihinde <https://khgmacilveyurtdisiasaglikdb.saglik.gov.tr/TR-48457/mavi-kod-uygulamaları.html> adresinden ulaşılmıştır.)
10. Panchal AR, Bartos JA, Cabañas JG, et al. Adult Basic and Advanced Life Support Writing Group (2020). Part 3: Adult Basic and Advanced Life Support: (2020) American Heart Association Guidelines for Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care. *Circulation*, 2020;142:366–468. doi:10.1161/CIR.0000000000000916
11. Uysal H. Kardiyak Arrest ve Hemşirelik Bakımı. *Türk Kardiyol Dern Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi*, 2010;1(1),19-27. doi:10.5543/khd.2010.004
12. Lent-Schochet D, Jialal I. *Physiology, Edema*. Last Update. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2023. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537065/>
13. Kozan R, Ödem Muayenesi. (Ed.) Tezel E. *Genel Cerrahi Pratik Rehberi Cerrahide Anamnez ve Muayene Yöntemleri içinde*. Ankara: Akademisyen Kitabevi AŞ; 1.baskı, 2020. p.48-58
14. Patel H, Skok C, DeMarco A. Peripheral Edema: Evaluation and Management in Primary Care. *Am Fam Physician*. 2022;106(5):557-564.
15. Traves K P, Studdiford JS, Pickle S, et.al. Edema: Diagnosis and Management. *Am Fam Physician*. 2013;88(2):102-110.
16. Çoban A. Pretibial ödem kontrolü. (Ed.) Karaçam Z, Çoban A, Taşpınar A. *Temel Ebelik Uygulamaları Rehberler ve Değerlendirme içinde*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri; 1. Baskı, 2018. p.202-203.
17. Nurse.com. Andrews ME. *Understanding the apical pulse*. 2024. (14.07.2025 tarihinde <https://www.nurse.com/nursing-resources/definitions/what-is-the-apical-pulse> adresinden ulaşılmıştır.)
18. Greenberg SB, Kitzman DW, Lind BK, et al. How well are pulses measured? Practice-based evidence from an acute-care setting. *Am J Med*. 2017;130(3):e101-e108. doi:10.1016/j.amj-med.2016.11.001
19. Nguyen P, Patel S, Thompson R. Apical-radial pulse deficit: Clinical significance in arrhythmia detection. *J Cardiovasc Nurs*. 2019;34(4):E10-E16. doi:10.1097/JCN.0000000000000584
20. Potter PA, Perry AG, Stockert P, Hall A. *Fundamentals of Nursing*. 10th ed. St. Louis, MO: El-

- sevier; 2021. p.650-653.
21. Weber JR, Kelley JH. *Health Assessment in Nursing*. 7th ed. Wolters Kluwer; 2021. p.189-190.
 22. Alkhaqani AL. Nursing Assessment of Cardiovascular System: Importance of History Taking and Physical Examination, *Cardiology Research and Reports*, 2023;5(1);1-13. doi:10.31579/2692-9759/089
 23. Garcia TB, Miller GT. *12-Lead EKG: The Art of Interpretation*. 2nd ed. Jones & Bartlett Learning; 2021.
 24. Kligfield P, Gettes LS, Bailey JJ, et al. Recommendations for the standardization and interpretation of the electrocardiogram: part I. *J Am Coll Cardiol*. 2007;49(10):1109-1127. doi:10.1016/j.jacc.2007.01.024
 25. Lewis SL, Bucher L, Heitkemper MM, Harding MM, Kwong J, Roberts D. *Medical-Surgical Nursing: Assessment and Management of Clinical Problems*. (11th ed.). Elsevier; 2023.
 26. McKenna WJ, Krahn AD, Walker JR. *Electrocardiogram*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024. (14.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK549803> adresinden ulaşılmıştır.)
 27. Türk Kardiyoloji Derneği. *EKG Rehberi ve Ritim Tanımları*. 2022. (14.07.2025 tarihinde <https://www.tkd.org.tr> adresinden ulaşılmıştır.)
 28. Güngör, N. Kardiyak Rehabilitasyonda Değerlendirme: Geleneksel Derleme. *Sağlık Bilimleri Ve Yaşam Dergisi*, 2022;6(2):14-27.
 29. Kattan E, Ibarra-Estrada M, Ospina-Tascón G, et.al. Perspectives on peripheral perfusion assessment. *Curr Opin Crit Care*. 2023;29(3):208-214. doi:10.1097/MCC.0000000000001038.
 30. Lima A, Bakker J. Clinical assessment of peripheral circulation. *Curr Opin Crit Care*. 2015;21(3):226-31. doi:10.1097/MCC.0000000000000194
 31. Yıldız A, Olgun N. Kardiyovasküler fizik muayene: Bir hemşirelik bakım değerlendirmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 2018;10(3):238-250. doi:10.5336/nurses.2018-61104
 32. Ekemen S, Özen E. Yoğun Bakım Monitörizasyonunda Standart ve Güncel Uygulamalar. *Türkiye Klinikleri J Intensive Care-Special Topics*. 2015;1(3):1-9
 33. Gökçe Eskin S, Er F, Boyraz S, Kurt İ. Are the alarm settings of the monitors in intensive care units correct enough?. *Türk J Cardiovasc Nurs*. 2021;12(27):47-51.
 34. Lucchini A, Bambi S, Manici M. Monitoring patient's vital signs: A new and old issue for intensive care nurses. *Intensive Crit Care Nurs*. 2022 Aug;71:103254. doi: 10.1016/j.iccn.2022.103254.
 35. Özer S, Acar R, Taşkın G. İnvaziv Hemodinamik Monitörizasyon. *Türkiye Klinikleri J Intensive Care-Special Topics*. 2017;3(3):149-54
 36. Sole ML, Klein DG, Moseley MJ. *Yoğun Bakım Hemşireliğine Giriş*. 7. baskı. St Louis, MO: Elsevier; 2017.
 37. Jain S, Margetis K, Iverson LM. *Glasgow Coma Scale*. In: *StatPearls* [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2025. (28.06.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK513298/> adresinden ulaşılmıştır.)
 38. Brennan PM. Assessment of level of consciousness using Glasgow Coma Scale tools. *BMJ*, 2024;384:e077538. doi:10.1136/bmj-2023-077538.
 39. Williamson F, Ballinger K, Launder R. *Queensland Trauma Education Traumatic Brain Injury - Glasgow Coma Scale: Procedural skill - Facilitator resource kit*. Clinical Skills Development Service, Herston, Queensland, Australia, 2021. p. 4-9.
 40. Mehta R. Glasgow Coma Scale explained. *BMJ*, 2019;365:l1296 doi:10.1136/bmj.l1296.
 41. Ignatavicius DD, Workman ML, Rebar CR. Neurological Systems Disorders. In; *Medical Surgical Nursing*. (9. Baskı). St. Louis Missouri: Elsevier. 2018.
 42. National Autism Implementation Team. *NAIT Guide to Assessment of Sensory Preferences as part of Adult Neurodevelopmental Assessment*. 2022. (28.06.2025 tarihinde <https://www.thirdspace.scot/wp-content/uploads/2022/05/NAIT-Guide-to-Assessment-of-Sensory-Preferences-in-Adults-2022.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 43. Blanche EI, Parham D, Chang M, Mallinson T. Development of an Adult Sensory Proces-

- sing Scale (ASPS). *American Journal of Occupational Therapy*, 2014;68:531-538. doi:10.5014/ajot.2014.012484
44. Doğan Ünlü M. Nörolojik Muayene. Pirgon Ö (ed.). *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizik Muayene Kitabı* içinde Isparta: S.D.Ü. Matbaacılık Tanıtım Hizmetleri; 2019. p.117-128.
 45. Nörolojik Muayene. (28.06.2025 tarihinde <https://cdn.istanbul.edu.tr/statics/ogrenci-istanbultip.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2014/07/Sinir-Duyu-N%C3%B6rolojik-Muayene-Baslo.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 46. Bezmialem Vakıf Üniversitesi. *Tıp Fakültesi Tıbbi Beceriler Öğrenim Rehberi*. (28.06.2025 tarihinde <https://bezmialem.edu.tr/tip-fakultesi/tr/PublishingImages/Sayfalar/tip-egitimi/D%C3%B6nem%205%20T%C4%B1bbi%20Beceriler%20C3%96%C4%9Frenim%20Rehberi.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 47. Rebeyrat G, Skalli W, Rachkidi R, et al. Assessment of dynamic balance during walking in patients with adult spinal deformity. *European Spine Journal*, 2022; doi:10.1007/s00586-022-07199-7.
 48. Meulen FB, Weenk D, Buurke JH, et al. Ambulatory assessment of walking balance after stroke using instrumented shoes. *Journal of NeuroEngineering and Rehabilitation*, 2016;13(48):1-10. doi:10.1186/s12984-016-0146-5
 49. Carvalho Viana LR, Freitas Macedo Costa KN, Costa TF, et al. Evaluation of balance and walk and their relationship to the occurrence of falls in elderly. *International Archives of Medicine Section: Primary Care*, 2016;9(17):2-8. doi:10.3823/1888.
 50. Doğan Ünlü M. Nörolojik Muayene. Pirgon Ö (ed.). *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizik Muayene Kitabı* içinde Isparta: S.D.Ü. Matbaacılık Tanıtım Hizmetleri; 2019. p.117-128.
 51. Karaca T, Aydın Özkan S, Derya İster E. Physical restraint use in elderly patients: Perceptions of nurses in university hospitals. *Turkish Journal of Geriatrics*, 2018;21(4):588-595. doi:10.31086/tjgeri.2018.66
 52. Texas Health and Human Services. *Evidence-Based Best Practices: Physical Restraints*. 2023. (28.06.2025 tarihinde <https://www.hhs.texas.gov/sites/default/files/documents/ebbp-physical-restraints.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 53. Safe use of Physical Restraint Techniques. *Supporting Behaviours that Challenge (BtC)*, Ref: CLIN-0019-v7. (28.06.2025 tarihinde <https://www.tewv.nhs.uk/wp-content/uploads/2021/11/Safe-Use-of-Physical-Restraint-Techniques-Procedure.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 54. Brief guide: Restraint (physical and mechanical). (28.06.2025 tarihinde https://www.cqc.org.uk/sites/default/files/20180322_900803_briefguide-restraint_physical_mechanical_v1.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
 55. Physical restraint Standardised care process. State of Victoria, Department of Health and Human Services, March 2018. (1802012) ISBN 978-0-7311-6846-0(pdf). (28.06.2025 tarihinde <https://www.health.vic.gov.au/sites/default/files/migrated/files/collections/factsheets/s/scp-physical-restraint-pdf.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 56. Öztik S, Çavdar M, Karakoyun A, et. al. Hemşirelerin kan kültürü örneği alımına ilişkin uygulama basamaklarının değerlendirilmesi. *Türk Hemşireler Derneği Dergisi*, 2025;6(1):1-10. doi:10.70479/thdd.1646733
 57. Türk Yoğun Bakım Derneği. *Yoğun Bakım Klavuzları, Kan Kültürü Alma Yönergesi*. 2015. (10.07.2025 tarihinde <https://yogunbakim.org.tr/kaynak/kilavuzlar/> adresinden ulaşılmıştır.)
 58. Lamy B, Dargère S, Arendrup MC, et. al. How to optimize the use of blood cultures for the diagnosis of bloodstream infections? A state-of-the art. *Frontiers in microbiology*, 2016;7:697. doi:10.3389/fmicb.2016.00697
 59. Clinical Excellence Commission. *Healthcare Associated Infection (HAI) Clinical Indicator Manual*. Version. 2024. (10.07.2025 tarihinde https://www.cec.health.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0005/259412/Adult-Blood-Culture-Guidance.PDF adresinden ulaşılmıştır.)

60. Claire E. *Administer Blood Products*. In: Nursing Advanced Skills [Internet]. 2023. (10.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK594497/> adresinden ulaşılmıştır.)
61. Ertuğrul Örüç N, Yenicesu İ, Çetin T. *Kanın Uygun Klinik Kullanım Rehberi*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2020.
62. Ertuğrul Örüç N, Yenicesu İ, Öztürk A, Kodaloğlu Timur Ü. *Ulusal Hemovijilans Rehberi Sürüm 2*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2020.
63. Sarı İ, Altuntaş F. Transfüzyon ilkeleri ve erken komplikasyonlar. *Hematolojide Destek Tedavileri ve Enfeksiyonlar Kurs Kitabı* içinde. Ankara: Türk Hematoloji Derneği; 2007. p. 64-76.
64. Ertuğrul Örüç N, Yenicesu İ. *Ulusal Kan ve Kan Bileşenleri Hazırlama, Kullanım ve Kalite Güvencesi Rehberi*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2016.
65. Acet Yiğit B, Bolat M, Altındış M. Transfüzyon uygulamaları doğru endikasyon prosedürü ve hasta kan yönetimi. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 2023;80(3):419-426. doi:10.5505/TurkHijyen.2023.65475
66. Valdez-Lowe C, Ghareeb SA, Artinian NT. Pulse Oximetry in Adults Guidelines for monitoring. Arterial oxygen saturation aren't always followed. When is pulse oximetry indicated? *AJN*, 2009;109:6
67. Marlı Ketİ EP, Ünlüsoy Dinçer N. Doğru ve güvenilir pulseoksimetri kullanımı. *Journal of Human Sciences*, 2020;17(1):369-79.
68. Wang Y. Pulse oximetry. *Highlights in Science, Engineering and Technology*, 2023;7(23):317-325.
69. Torp KD, Modi P, Pollard, EJ, et. al. *Pulse Oximetry*. (13.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470348/> adresinden ulaşılmıştır.)
70. Ortega R, Hansen CJ, Elterman K, et. al. Pulse Oximetry, *N Engl J Med*, 2011;364:e33.
71. Demir G, Saryal L. Nebülizatör Tedavisi. *Tüberküloz ve Toraks Dergisi*. 2003;53(3):325-332
72. Boe J, Dennis JH, O'Driscoll BR. European Respiratory Society Guidelines on the use of nebulizers. *Eur Respir J*, 2001;18,228-242
73. Kaş G, Yıldız S. Çocuklarda Nebülizatör Tedavisi ve Hemşireler İçin Öneriler. *Ordu University J Nurs Stud*, 2021;4(1):141-148
74. Healthline. *What are possible benefits of steam inhalation?*. (13.07.2025 tarihinde <https://www.healthline.com/health/steam-inhalation> adresinden ulaşılmıştır.)
75. Karamedikal. *Nebulizatörler hakkında*. (13.07.2025 tarihinde <http://karemedikal.com.tr/content/nebulizatorler-hakkinda/nebulizatorler-hakkinda.html> adresinden ulaşılmıştır.)
76. Healthline. *Steam Inhalation*. (13.07.2025 tarihinde <https://www.healthline.com/health/steam-inhalation#how-to-Use-steam-inhalation> adresinden ulaşılmıştır.)
77. Loobex. *Ultrasonik nemlendirici ve kullanım kılavuzu*. (13.07.2025 tarihinde <https://www.loobex.com/wp-content/uploads/2013/11/MH-403-Turkce.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
78. Open Resources for Nursing. *Specimen Collection*. 2021. (13.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK593194/#:~:text=Position%20the%20patient%20in%20a,-rest%20periods%20between%20each%20maneuver> adresinden ulaşılmıştır.)
79. Blakeborough L, Watson J. The importance of obtaining a sputum sample and how it can aid diagnosis and treatment. *British Journal of Nursing*, 2019;28(5):290-95.
80. Shepherd E. Specimen collection 4: Procedure for obtaining a sputum specimen. *Nursing Times*. 2017;113(10):49-51. <https://www.nursingtimes.net/clinical-archive/assessment-skills/specimen-collection-4-procedure-for-obtaining-a-sputum->
81. Memiş S, Güneş F, Gökçe S. İç Hastalıkları Hemşireliği. Demirkıran F, Memiş S. (ed.) *Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberleri* içinde. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları No:40; 2015. p.102
82. Rushing, J. Obtaining a throat culture. *Nursing*, 2007;37(3):20. doi:10.1097/01.NURSE.0000261802.26909.5f
83. (13.07.2025 tarihinde <https://my.clevelandclinic.org/health/diagnostics/24533-throat-culture> adresinden ulaşılmıştır.)
84. (13.07.2025 tarihinde <https://wtcs.pressbooks.pub/nursingskills/chapter/19-10-check->

- list-for-oropharyngeal-testing/ adresinden ulaşılmıştır.)
85. Kara M. Throat Swab Procedure in Children. *J Pediatr Inf*; 2021;15(2):122-124
 86. Open Resources for Nursing. *Specimen Collection*. 2021. (13.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK593194/#:~:text=Position%20the%20patient%20in%20a,-rest%20periods%20between%20each%20maneuver> adresinden ulaşılmıştır.)
 87. Karadakovan A. Üriner Sistemin Değerlendirilmesi. Tan M, Kavurmacı M, Akgün Şahin Z. (ed.) *Tüm Yönleriyle Nefrolojik Hastalıklar ve Bakım* içinde. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi; 2023. p.17-37.
 88. Karaca A, Yeşiltepe Kaçar G. Üriner Sistem Hastalıkları ve Bakım. Durna Z. (ed.) *İç Hastalıkları Hemşireliği* içinde. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2013. p.441-496.
 89. Güdücüoğlu H, Bektaş A, Gültepe B et. al. İdrar Yolu Enfeksiyonlarında Bakteri Kültürü ve Mikroskopik İdrar Analizörünün Karşılaştırılması. *Klinik Dergisi*, 2013;26(2):68-71. doi:10.5152/kd.2013.21
 90. Sinawe H, Casadesus D. *Urine Culture*. 2023. (12.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK557569/> adresinden ulaşılmıştır.)
 91. Öztaş B. Tam İdrar Analizi/İdrar Mikroskopisi. Özsoy Ö.D, Hunç F. (ed.) *Tıbbi Biyokimya Laboratuvar Uygulamaları Kitabı* içinde. Kocaeli: KUV Yayınları; 2024. p.133-157.
 92. Özmen P. Klinik Mikrobiyoloji Uygulama Kitabı. Nevşehir: Kapadokya Üniversitesi Yayınları; 2019. p.115-123.
 93. Eraldemir FC, Demirtaş Ö. Glukometre İle Kan Glukoz Tayini. Özsoy Ö.D, Hunç F. (ed.) *Tıbbi Biyokimya Laboratuvar Uygulamaları Kitabı* içinde. Kocaeli: KUV Yayınları; 2024. p.81-90.
 94. Demirhan Y, Olgun N. Diyabette Kendi Kendini İzleme ve Yönetme. Erdoğan S, Özcan Ş. (ed.) *Diyabet Hemşireliği* içinde. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2021. p.107-120.
 95. Ünal K. 26 Glukometrenin Ölçüm Kesinlik Değerlendirmesi. *Türk Hij Den Biyol Derg*, 2019;76(3):297-302.
 96. Türk Diyabet Vakfı TÜRKDİAB. *Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberi 2025*; 12-44. (12.07.2025 tarihinde https://www.turkdiab.org/admin/PICS/webfiles/DIYABET_TANI_ve_TEDAVI_REHBERI_16x23_2025_16117.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
 97. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (TEMED). *Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi Ve İzlem Kılavuzu 2024*; 115-125. (12.07.2025 tarihinde <https://file.temd.org.tr/Uploads/publications/guides/documents/diabetismellitus2024.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 98. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (TEMED). *Diyabet Teknolojileri Kılavuzu. 2025*;1-4. (12.07.2025 tarihinde <https://file.temd.org.tr/Uploads/publications/guides/documents/temd-diyabetteknolojilerikilavuzu-2025.pdf#toolbar=0> adresinden ulaşılmıştır.)
 99. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (TEMED). *Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi Ve İzlem Kılavuzu 2024*;115-125. (12.07.2025 tarihinde <https://file.temd.org.tr/Uploads/publications/guides/documents/diabetismellitus2024.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 100. Özcan Ş, Yurtsever Çelik S. Diyabette İnsülin Tedavisi. Erdoğan S, Özcan Ş. (ed.) *Diyabet Hemşireliği* içinde. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2021. p.51-66.
 101. Arda Sürücü H. Diyabette Kanıt Temelli İnsülin Tedavi Yönetimi. Arda Sürücü H, Olgun N. (ed.) *Kanıt Dayalı Diyabet Yönetimi* içinde. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri; (1. Baskı), 2024. p.129-153.
 102. Türk Diyabet Vakfı TÜRKDİAB. *Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberi 2025*; 45-87. (12.07.2025 tarihinde https://www.turkdiab.org/admin/PICS/webfiles/DIYABET_TANI_ve_TEDAVI_REHBERI_16x23_2025_16117.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
 103. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (TEMED). *Sağlık Çalışanları İçin İnsülin Enjeksiyon Teknikleri ve Tedavileri Kılavuzu. 2018*. (12.07.2025 tarihinde https://file.temd.org.tr/Uploads/publications/others/201806171823162018tbl_yayinlarff4eb43ed0.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
 104. Klinik Enteral Parenteral Nutrisyon Derneği. *Parenteral Nutrisyona Yaklaşım*. (09.07.2025 tarihinde https://kepan.org.tr/files/pdf/LLL_Kurs/T9_1_metin_2019.pdf adresinden ulaşılmıştır.)

105. Cleveland Clinic. *Parenteral Nutrition*. (09.07.2025 tarihinde <https://my.clevelandclinic.org/health/treatments/22802-parenteral-nutrition> adresinden ulaşılmıştır.)
106. CEUfast. *Total Parenteral Nutrition (TPN)*. (09.07.2025 tarihinde <https://ceufast.com/course/total-parenteral-nutrition-tpn> adresinden ulaşılmıştır.)
107. Clinical Procedures for Safer Patient Care. *Total Parenteral Nutrition (TPN)*. 2015. (09.07.2025 tarihinde <https://opentextbc.ca/clinicalskills/chapter/8-8/> adresinden ulaşılmıştır.)
108. Hamdan M, Puckett Y. *Total Parenteral Nutrition*. StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2023. (09.07.2025 tarihinde <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559036/> adresinden ulaşılmıştır.)
109. T.C. Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Total Parenteral Nutrisyon İçin Güvenli Uygulamalar Rehberi*. (09.07.2025 tarihinde <https://khgmstokyonetimdb.saglik.gov.tr/TR-56906/total-parenteral-nutrisyon-icin-guvenli-uygulamalar-genelge-ve-rehberi.html> adresinden ulaşılmıştır.)
110. Eczacıbaşı. *Oliclinomel Kullanma Talimatı*. (09.07.2025 tarihinde https://www.eczacibasiilac.com.tr/EIP/media/EIP_Media/PDF/Oliclinomel_N4_550E_Infuzyonluk_Cozelti_KT.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
111. Ören B. Yoğun Bakımda Sıvı Dengesi Takibi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2016;20(2):98-102
112. Memiş S, Güneş F, Gökçe S. İç Hastalıkları Hemşireliği. Demirkıran F, Memiş S. (ed.) *Hemşirelik Becerileri Öğrenim Rehberleri* içinde. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları No:40; 2015. p.120.
113. Öztürk G. Aldığı çıkardığı sıvı izlemi. (Ed.) Karaçam Z, Çoban A, Taşpınar A. *Temel Ebelik Uygulamaları Rehberler ve Değerlendirme* içinde. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri; 1. Baskı, 2018. p.173-176.